

21. Gernego Iu. O., Dyba M. I. Sources of financing for venture startups in the conditions of COVID-19. *Finansy Ukrainy*. 2022. 4. С. 37–49.
22. Metrick A., Yasuda A. *Venture Capital and the Finance of Innovation*. 3-rd edition. NJ: Wiley, 2021. 372 p.
23. About the terms «business angel», «venture capital» and «initial placement of securities on the stock exchange» in legal English. Higher school of advocacy. <https://www.hsa.org.ua/blog/pro-termini-biznes-angel-vencurnii-kapital-ta-pervinne-rozmishhennia-cinnix-paperiv-na-birzi-v-iuridicnii-angliiskii>
24. Robert S. Harris, Tim Jenkinson, Steven N. Kaplan, Ruediger Stucke, Has persistence persisted in private equity? Evidence from buyout and venture capital funds, *Journal of Corporate Finance*, Volume 81, 2023, 102361, <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2023.102361>.
25. Nielsen N. H. *The Startup Funding Book*. NHN Ventures Aps, 2017. 374 p.
26. Dyba M. I. *Venture financing: manual*, Kyiv: KNEU, 2021. — 144 с.
27. Lerner, J. et al. (2018). The Globalization of Angel Investments. *Journal of Financial Economics*, 126(2), 1–20.
28. Gernego Iu. O., Dyba M. I. Sources of funding for the technologization of business and the social sphere in the conditions of epidemiological risks. *Finansy Ukrainy*. 2020. № 6. С. 93–104.
29. Belleflamme P., Lambert T., Schwienbacher A. Crowdfunding: Tapping the right crowd. *Journal of Business Venturing*. 2014. Vol. 29. P. 585 — 609.
30. Gernego Iu. O., Dyba M. I. Global trends and development potential of the crowdfunding market in Ukraine. *Ekonomika Ukrainy*. 2020. № 2. С. 66–79. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.02.066>

DOI 10.33111/vz_kneu.35.24.02.04.026.032

УДК 338.43:631.1: 334

Должикова Ірина С.,
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії.
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна
e-mail: iriska22005@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3123-3846

**МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ
ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Dolzhykova Iryna S.
candidate for the degree of Doctor of Philosophy
State Biotechnological University (SBTU), Ukraine
E-mail: iriska22005@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3123-3846

**METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE ORGANIZATIONAL-
ECONOMIC MECHANISM OF EFFICIENCY IN THE UTILIZATION
OF AGRICULTURAL ENTERPRISES' LAND RESOURCES**

Анотація. Сільськогосподарські підприємства відіграють вирішальну роль у забезпеченні продовольства та економічного зростання регіонів. Ефективне використання земельних ресурсів стає визначальним фактором для їхнього успішного функціонування та стійкого розвитку. Пояснення важливості ефективного використання

земельних ресурсів для сільськогосподарських підприємств базується на тому, що ці ресурси є основою для виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечуючи не лише високу якість та кількість продукції, але й стабільність економічного розвитку галузі та забезпечення ринкових потреб. Зростаюча конкуренція на світових та регіональних ринках, зміни кліматичних умов, швидке зростання населення — усі ці фактори ставлять підвищені вимоги до ефективного використання земельних ресурсів. Розуміння визначення земельних ресурсів в сучасному контексті є надзвичайно важливим для ефективного управління сільським господарством, економікою та екологією. Крім того, це має важливе значення для прийняття рішень на різних рівнях управління, включаючи розробку політики земельних відносин, планування територіального розвитку та забезпечення сталого використання земель. Розуміння та вдосконалення методологічних аспектів організаційно-економічного механізму ефективності може допомогти забезпечити стале та продуктивне використання земельних ресурсів, що є важливим кроком у забезпеченні сталого розвитку сільськогосподарського сектора. У даній статті розглядаються методологічні аспекти організаційно-економічного механізму ефективності використання земельних ресурсів на сільськогосподарських підприємствах. Проаналізовано теоретичні засади визначення земельних ресурсів, визначено ключові складові організаційно-економічного механізму, а також вивчено фактори, які впливають на ефективність використання земельних ресурсів. В статті робиться спроба систематизувати інформацію з цієї області. Для побудови цивілізованого ринку землі в Україні важливо використовувати ринкові механізми, а не командно-адміністративні методи. Держава повинна не лише контролювати дотримання законності, але й створювати сприятливе середовище для розвитку ринку. Необхідно чітко визначити такі поняття, як «цільове призначення», і спростити процедуру зміни цільового призначення земельних ділянок. Формування активного ринку землі в Україні передбачає різні принципи, включаючи свободу власності та діяльності, повне право власності, самофінансування, економічну відповідальність, конкуренцію та державне регулювання. Проте, українське законодавство про земельні відносини має свої недоліки, які ускладнюють процес отримання прав на землю для інвесторів та місцевих громад, тому потребує удосконалення. Для побудови цивілізованого ринку землі в Україні необхідно використовувати ринкові механізми та створювати сприятливе середовище для розвитку ринку, включаючи чітке визначення понять та спрощення процедур.

Ключові слова: земельні ресурси, земельні відносини, сільськогосподарське виробництво, рівень ефективності, конкурентоспроможність, організаційно-економічний механізм, господарська діяльність, ринкові механізми, ринок землі.

Abstract. Agricultural enterprises play a crucial role in ensuring food security and economic growth in regions. The effective use of land resources becomes a determining factor for their successful functioning and sustainable development. The explanation of the importance of efficient land resource utilization for agricultural enterprises is based on the fact that these resources are the basis for agricultural production, ensuring not only high quality and quantity of products but also the stability of the industry's economic development and meeting market demands. Increasing competition in global and regional markets, changes in climatic conditions, rapid population growth — all these factors impose increased requirements on the efficient use of land resources. Understanding the definition of land resources in the modern context is extremely important for effective management of agriculture, economy and ecology. In addition, it is important for decision-making at various levels of governance, including land policy development, territorial development planning and sustainable land use. Understanding and improving the methodological aspects of the organizational-economic mechanism of efficiency can help ensure sustainable and productive land resource utilization, which is a crucial step towards ensuring the sustainable development of the agricultural sector. This article examines methodological aspects of the organizational-economic mechanism of land resource utilization efficiency in agricultural enterprises. The theoretical foundations of land resource definition are analyzed, key components of the organizational-economic mechanism are identified, and factors influencing the efficiency of land resource

utilization are studied. An attempt is made in the article to systematize information in this area. To build a civilized land market in Ukraine, it is important to use market mechanisms, not command-administrative methods. The state must not only monitor compliance with the law but also create a favourable environment for market development. It is necessary to clearly define such concepts as «purpose» and to simplify the procedure for changing the purpose of land plots. The formation of an active land market in Ukraine involves various principles, including freedom of ownership and activity, full ownership, self-financing, economic responsibility, competition and state regulation. However, the Ukrainian legislation on land relations has its shortcomings, which complicate the process of obtaining land rights for investors and local communities, therefore it needs to be improved. To build a civilized land market in Ukraine, it is necessary to use market mechanisms and create a favourable environment for market development, including a clear definition of concepts and simplification of procedures.

Key words: land resources, land relations, agricultural production, level of efficiency, and competitiveness. organizational and economic mechanism, economic activity, market mechanisms, and land market.

JEL codes: O1,Q5,M1,H7,O4

Постанова проблеми. В Україні однією з ключових проблем, яка виникає у контексті недосконалого процесу трансформації земельних відносин у відповідності до концепції сталого розвитку, є відсутність ефективного стимулюючого механізму для розвитку та впровадження інновацій у сфері господарювання. Ця проблема призводить до зниження рівня ефективності у господарюванні та конкурентоспроможності як окремих суб'єктів, так і національної економіки в цілому. Відсутність належної організаційно-економічної підґрунтя для ефективного використання земельних ресурсів призводить до погіршення їх стану та непродуктивного використання.

Мета статті полягає в розгляді важливості земельних ресурсів у сучасному сільському господарстві та економіці загалом, висвітленні організаційно-економічного механізму їх ефективного використання, а також в поясненні необхідності удосконалення законодавства для побудови цивілізованого ринку землі в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження понять «земельні ресурси», «земельні відносини» та шляхи ефективного використання земель сільськогосподарського призначення в аграрному підприємстві завжди привертала увагу ряду науковців та експертів. Вони зробили значний внесок до розв'язання цих питань у навчальних посібниках, підручниках і наукових публікаціях. Питанням визначення та значної ролі земельних ресурсів займалися дослідники Пархомець М. К., Гудак В. В., Мазур Г. А., Паньків З. П., Наконечний Ю. І., Сергієнко С. С. Махмудов, Х., Ващенко, В. Організаційно-економічний механізм вивчали Дем'яненко М. Я., Заяць В. М. Проблеми ринку землі в Україні дослідили такнаступні вітчизняні вчені: Бойко Л. М., Федоров М. М., Лисенко Ю., Єгоров П. та інші.

Результати дослідження. Земельні ресурси є не лише ключовим, але й невід'ємним елементом ресурсного потенціалу сільського господарства. Вони є фундаментальними, бо надають можливість розгортання всіх аспектів аграрного виробництва. Наша земля створює вирішальні передумови для сільськогосподарського прогресу, надаючи не лише простір для культивування рослин, але й

структурні можливості для впровадження ефективних агротехнік та управління ресурсами. Наукові дослідження свідчать про те, що понад 40 % продуктивних сил України припадають на ці земельні ресурси. Вони виступають не лише як місце для вирощування культур, але й як цінний економічний ресурс. Земельні угіддя сприяють стабільності аграрної економіки, забезпечуючи основу для розвитку та росту виробництва сільськогосподарської продукції. Крім того, земля є не лише продуктивним ресурсом, але й має величезний вплив на соціокультурні та екологічні аспекти. Вона є основою для створення робочих місць у сільській місцевості, підтримує біорізноманіття та сприяє збереженню екологічної рівноваги [1, с. 91].

У літературних джерелах містяться різні визначення поняття «земельні ресурси» (табл. 1).

Таблиця 1

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ»

Визначення	Джерело
Сукупний природний ресурс поверхні суші як просторового базису розселення і господарської діяльності, основний засіб виробництва в сільському та лісовому господарстві	Закон України «Про охорону земель» [2]
Площа сільськогосподарських угідь	Пархомець М. К. [1]
Основний природний ресурс країни, який використовується в різних галузях національного господарства.	Мазур Г. А. [3]
Землі, призначені для сільськогосподарського використання, а також інші земельні ділянки, що використовуються у різних галузях людської діяльності.	Паньків З. П., Наконечний Ю. І. [4]
Продукт природи, що територіально обмежений, нічим не замінний і не зношуються при раціональному використанні	Сергієнко С. С. [5]

Виходячи із зазначених визначень «земельних ресурсів», можна зробити висновок, що земельні ресурси — це сукупність природних ресурсів поверхні суші, які є основним засобом виробництва в різних галузях економіки та господарства. Вони складаються з площі сільськогосподарських угідь, земель, які використовуються для сільськогосподарських цілей, а також земель, які застосовуються у різних інших галузях діяльності людини. Це також незамінний продукт природи, який, при раціональному використанні, не зношується і має територіально обмежений характер.

В українській науковій спільноті почали активно досліджувати створення економічного та організаційно-економічного механізму ще у 60-ті роки минулого століття. Вагомий внесок у розвиток теорії «механізму» зробили відомі вчені І. Лукін, О. Онищенко, Б. Пасхавер та інші. Теоретико-методологічні аспекти внутрішньогосподарських відносин досліджували науковці П. Саблук, В. Месель-Веселяк, М. Малік, С. Кваша, В. Андрійчук, В. Нелеп, В. Олійник та інші. В 70–80-ті роки ХХ століття зміст механізму розглядався через призму трансформаційних процесів в економіці та управління державою, галузями, регіонами, підприємствами, зокрема у сфері планування, стимулювання та організації.

Важливі досягнення у формуванні організаційно-економічного механізму у 90-ті роки XX століття пов'язані з такими ключовими аспектами, як фінансування, страхування, оподаткування, управління та регулювання. До цього питання приділили велику увагу М. Дем'яненко, П. Стецюк, В. Алексійчук, С. Навроцький, В. Кашин, В. Іонов, С. Мочерний [7].

Ефективне використання земельних ресурсів досягається завдяки системі організаційних та економічних заходів, спрямованих на регулювання сільського господарства та агропромислового комплексу. Цей механізм включає в себе взаємопов'язані інструменти та методи, спрямовані на забезпечення економічної та соціальної стабільності. Його мета — впровадження економічної політики держави, спрямованої на підтримку економічного зростання суб'єктів господарювання та збільшення зайнятості в сільських районах. Відповідно до мети організаційно-економічного механізму ефективного використання землі можна виділити його основні складові (рис. 1).

Рис 1. Організаційно-економічний механізм ефективного використання земельних ресурсів

* складено автором за даними [8, 9]

Фінансове сприяння для збереження та раціонального використання земель включає такі заходи:

1) надання спеціальних кредитних умов та податкових пільг громадянам і компаніям, які власними зусиллями здійснюють заходи, передбачені загальнодержавними та регіональними програмами щодо використання та захисту земельних ресурсів;

2) асигнування коштів з державного або місцевого бюджету громадянам та компаніям для відновлення земель, пошкоджених з вини інших осіб;

3) звільнення від плати за земельні ділянки, що перебувають на стадії сільськогосподарського освоєння або під час поліпшення їх стану відповідно до державних та регіональних програм;

4) компенсація зниження доходу землевласників та землекористувачів з державного бюджету через тимчасову консервацію деградованих і малопродуктивних земель, що стали такими через дії інших осіб [8].

Додаткові заходи фінансового сприяння для збереження та раціонального використання земель включають надання субсидій і грантів для впровадження екологічно чистих методів виробництва та програм страхування від природних лих. Ці заходи сприяють сталому розвитку та мотивують землевласників та сільськогосподарські підприємства до екологічно відповідальної діяльності.

Організаційна компонента економічного механізму відзначає наявність взаємозв'язків між підприємствами під час проведення виробничо-трудоових операцій, управління, встановлення цін, обігу грошей, фінансово-кредитних справ, маркетингової діяльності та інфраструктурного забезпечення, що сприяє розвитку взаємовідносин між економічними суб'єктами.

Також варто зауважити, що економічний механізм, як система в цілому, охоплює основні та похідні структури, що організують економічний процес, перебуваючи в діалектичній єдності. Крім того, він виконує різноманітні функції, такі як забезпечення взаємопов'язаності інтересів економічних суб'єктів, реалізація відносин власності, об'єднання продуктивних сил і виробничих відносин, задоволення економічних потреб, вирішення соціально-економічних конфліктів, розвиток людей та формування інтелектуального капіталу.

На практиці виявлено, що ефективність функціонування сучасних економічних систем як на мікро, так і на макрорівні, безумовно залежить від економічного механізму суспільства та відповідності його інститутів ринковому механізму.

Зокрема, важливою складовою економічного механізму є система стимулювання екологічної діяльності, що включає встановлення підвищених цін на екологічно чисту продукцію. Цей підхід не лише сприяє фінансуванню землеохоронних заходів, але й активізує виробництво екологічно чистих товарів та послуг.

Ведення екологічного землеробства та виробництво екологічно чистих товарів стає джерелом прибутку для підприємств, що вирізняє їх продукцію на ринку. Це сприяє позитивним відносинам з громадськістю та споживачами, які все більше усвідомлюють важливість збереження навколишнього середовища.

Заходи, спрямовані на підвищення екологічної свідомості та виробництво екологічно чистої продукції, дозволяють сільськогосподарським товаровиробникам зміцнити свої позиції на ринку. За умови наявності конкурентоздатних товарів, вони можуть збільшити обсяги продажів та отримати додатковий прибуток, не підвищуючи ціни на свою продукцію. Слід зазначити, що практика

впровадження екологічних стандартів та стимулювання агро- та екобізнесу вже добре розповсюджена на Заході. Це приносить значні доходи, сприяє розвитку економіки країни та покращує екологічний стан навколишнього середовища [9].

Формування активного ринку землі в Україні становить ключову передумову для раціонального використання земельних ресурсів та підвищення продуктивності сільськогосподарського сектора. У рамках ринкових умов відбувається постійний оборот земельних ділянок та їх переміщення між власниками, що реалізується через систему ринкових відносин, зокрема купівлю-продаж [10].

У контексті сучасних аграрних перетворень велика увага приділяється розвитку ринку землі. Ринок землі визначається як система юридичних та економічних відносин між учасниками, які виникають у процесі обігу земельних ділянок: оренди, обміну, купівлі-продажу, застави, дарування, спадкування. Унікальні характеристики землі як товару визначають особливості ринку земель. Конкурентоспроможність землі визначається її родючістю та розташуванням; обмежена пропозиція землі, яку не можна збільшити, навіть при значному зростанні цін, визначається її просторовими обмеженнями; попит на земельні ділянки формується під впливом багатьох факторів, що призводить до зміни цін [11]. Основні принципи формування та функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення включають: свободу власності та діяльності, повне право власності, самофінансування, економічну відповідальність, конкуренцію, державне регулювання [12–15].

Українське законодавство про земельні відносини не є єдиною системою, оскільки містить численні протиріччя між окремими законодавчими актами. Недоліки державних актів ускладнюють процес отримання прав на землю, який здійснюють інвестори та місцеві громади. Слід удосконалити закони та процедури для забезпечення інтересів держави, інвесторів та місцевих громад.

Висновки. В сучасних умовах земельні ресурси стають важливим елементом сільськогосподарського виробництва і економіки загалом. Вони є не лише засобом виробництва, а й важливим фактором для розвитку аграрного сектору та ефективного використання сільськогосподарських технологій, що забезпечує стабільність та зростання виробництва сільськогосподарської продукції. Організаційно-економічний механізм, спрямований на ефективне використання земельних ресурсів, включає різноманітні аспекти. Ці складові спрямовані на забезпечення економічної та соціальної стабільності в агропромисловому секторі. Система організаційних та економічних заходів, спрямованих на регулювання господарства, включає в себе фінансову підтримку, організаційні компоненти та стимулюючі механізми для збереження та раціонального використання земельних ресурсів. Також важливим є встановлення цін на екологічно чисту продукцію та підтримка екологічного землеробства, що сприяє підвищенню прибутковості сільськогосподарських товаровиробників та поліпшенню стану довкілля. Організаційно-економічний механізм є важливим чинником, який забезпечує взаємозв'язок між економічними суб'єктами, підтримує сталість господарства та сприяє розвитку сільських територій.

Література

1. Пархомець М. К., Гудак В. В. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарських підприємств: теорія, методика, практика: моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 256 с.

2. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV
3. Мазур Г. А. Земельні ресурси. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=15951
4. Паньків З. П., Наконечний Ю. І. Земельні ресурси. Практикум : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 196 с.
5. Сергієнко С. С. Земельні ресурси: поняття, суть, значення. Причорноморські економічні студії. 2019. № 37. С. 121–125.
6. Махмудов, Х., & Ващенко, В. (2022). Організаційно-економічний механізм використання земельних ресурсів. *Mechanism of an Economic Regulation*, (1-2(95-96)), 38-44. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.06>
7. Дем'яненко М. Я. Кредитний фактор сталого розвитку аграрного сектору України. Економіка АПК. 2014. № 11. С. 7–14.
8. Земельний кодекс України № 2768-111 від 25.10.2001. офіц. вид. Землевпоряд. вісн. 2001. № 4. С. 12–55.
9. Бойко Л. М. Регулювання земельних відносин у сільському господарстві: монографія. ННЦ «Інститут аграрної економіки». Київ. 2011. 316 с.
10. Заяць В. М. Розвиток ринку сільськогосподарських земель: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2011. 166 С.
11. Федоров М. М. Трансформація земельних відносин до ринкових умов. Економіка АПК. 2020. № 3. С. 4–18.
12. Лисенко Ю., Єгоров П. Організаційно-економічний механізм управління підприємством. Економіка України. 2014. 36–41.
13. Пономарьова М. С., Должикова І. С., Вовк Н. В. Екологічні та соціально-економічні засади використання земель та перспективи управління земельними ресурсами. 2015. № 3. С. 369.
14. Lomovskykh, L., Ponomarova, M., Chip, L., Krivosheya, E. and Lisova, O. (2021), Management and organizational and economic conditions of strengthening the marketing activity of the enterprise and maintaining efficient agrobusiness. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol. 2, is. 37, pp. 263–270. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i37.230255>.
15. Рябуха І. С. Інституційне забезпечення маркетингу земельних ресурсів в процесі транснаціоналізаційного розвитку //Транснаціоналізація економічних систем: тенденції та перспективи розвитку: матеріали Міжнар. наук.-теоретич. конф. — Т. 18. — С. 110–113.

References

1. Parkhomets M. K., Hudak V. V. Organizational and economic mechanism of ensuring the profitability of agricultural enterprises: theory, methodology, practice: monograph. Ternopil: TNEU, 2014. 256 p.
2. On land protection: Law of Ukraine dated June 19, 2003, No. 962-IV.
3. Mazur H. A. Land resources. Encyclopedia of Modern Ukraine: electronic version [online] / ed. board: I. M. Dziuba, A. I. Zhukovsky, M. G. Zheleznyak et al.; NAS of Ukraine, NTSh. Kyiv: Institute of Encyclopedic Research of the NAS of Ukraine, 2010. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=15951
4. Pankiv Z. P., Nakonechny Yu. I. Land resources. Workshop: textbook. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv, 2020. 196 p.
5. Serhienko S. S. Land resources: concept, essence, significance. *Black Sea Economic Studies*. 2019. No. 37. P. 121–125.

6. Makhmudov, Kh., & Vashchenko, V. (2022). Organizational-economic mechanism of land resources utilization. Mechanism of an Economic Regulation, (1-2(95-96), 38–44. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.06>
7. Demyanenko M. Ya. Credit factor of sustainable development of the agricultural sector of Ukraine. Economy of agro-industrial complex. 2014. N.11. P. 7–14.
8. Land Code of Ukraine No. 2768-111 dated October 25, 2001. Off. release. Land management bulletin. 2001. No. 4. P. 12–55.
9. Boyko L. M. Regulation of land relations in agriculture: monograph. NNC «Institute of Agrarian Economics». Kyiv. 2011. 316 p.
10. Zayats V. M. Development of the agricultural land market: monograph. K.: NNC IAE, 2011. 166 p.
11. Fedorov M. M. Transformation of land relations to market conditions. Economy of agro-industrial complex. 2020. No. 3. P. 4–18.
12. Lysenko Yu., Yegorov P. Organizational-economic mechanism of enterprise management. Economy of Ukraine. 2014. 36–41.
13. Ponomar'ova M. S., Dolzhykova I. S., Vovk N. V. Ekolohichni ta sotsial'no-ekonomichni zasady vykorystannya zemel' ta perspektyvy upravlinnya zemel'nymy resursamy. 2015. № 3. S. 369.
14. Lomovskykh, L., Ponomarova, M., Chip, L., Krivosheya, E. and Lisova, O. (2021), Management and organizational and economic conditions of strengthening the marketing activity of the enterprise and maintaining efficient agrobusiness. Financial and credit activity: problems of theory and practice, vol. 2, is. 37, pp. 263–270. <https://doi.org/10.18371/fcapt.v2i37.230255>.
15. Ryabukha I. S. Instytutsiyne zabezpechennya marketynhu zemel'nykh resursiv v protsesi transnatsionalizatsiynoho rozvytku //Transnatsionalizatsiya ekonomichnykh system: tendentsiyi ta perspektyvy rozvytku: materialy Mizhnar. nauk.-teoretich. konf. — T. 18. — S. 110–113.

DOI 10.33111/vz_kneu.35.24.02.05.033.039

УДК 338.24: 656.616

Бабаченко Марина Вікторівна

канд. економ. наук, доцент,
доцент кафедри «Менеджмент та економіка морського транспорту»
Національний університет «Одеська морська академія», Одеса, Україна
mvbabachenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4849-3946>

Голубкова Ірина Анатоліївна

д-р економ. наук, доцент, завідувач кафедри економічної теорії
та підприємництва на морському транспорті
Національний університет «Одеська морська академія», Одеса, Україна
prof.irinagolubkova@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-9931-8291>

Яворська Анастасія Федорівна

канд. економ. наук, доцент,
доцент кафедри «Економічна теорія та підприємництво на морському транспорті»
Національний університет «Одеська морська академія», Одеса, Україна
Nastasia_onma@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-4515-4471>